

**UCHWAŁA NR XXXVII/340/2017
RADY MIEJSKIEJ W NOWEJ DĘBIE**

z dnia 31 sierpnia 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2021**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446¹⁾) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) **Rada Miejska w Nowej Dębce uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2021, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały zleca się Burmistrzowi Miasta i Gminy Nowa Dęba.

§ 3. Nadzór nad wykonaniem uchwały sprawuje Komisja Statutowo – Organizacyjna Spraw Społecznych i Etyki.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Wojciech Serafin

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1579 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 730 i 935

Załącznik do uchwały Nr XXXVII/340/2017
Rady Miejskiej w Nowej Dębie
z dnia 31 sierpnia 2017 r.

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2017- 2021

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	str. 4
I. Przemoc w rodzinie - podstawy teoretyczne	str. 4
II. Przemoc w rodzinie w świetle prawa	str. 6
2.1 Przegląd wybranych międzynarodowych i krajowych aktów prawnych dotyczących przemocy w rodzinie.....	str. 6
2.2 Obowiązki organów administracji rządowej i samorządowej w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	str. 7
III. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie	str. 8
3.1 Ogólna charakterystyka problemów społecznych w gminie Nowa Dęba	str. 8
3.2 Charakterystyka problemu przemocy w gminie Nowa Dęba	str. 10
IV. Adresaci programu	str. 14
V. Cele programu	str. 14
VI. Realizatorzy programu	str. 17
VII. Sposób realizacji programu	str. 17
VIII. Przewidywane efekty realizacji programu	str. 17
IX. Finansowanie programu	str. 18
X. Monitorowanie	str. 18
Zakończenie	str. 18

WPROWADZENIE

Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest zadaniem własnym gminy, które wynika z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Powyższy akt prawny określa szczegółowo zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. W preambule cytowanej wyżej ustawy podkreśla się, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie oraz poszanowanie ich praw i wolności. Przemoc jest zagadnieniem szeroko regulowanym zarówno w prawodawstwie międzynarodowym jak i polskim.

Przemoc to zjawisko społeczne, które zachodzi pomiędzy dwiema stronami „sprawcą” i „ofiara”. Pojęcia te nie określają tego kim są ci ludzie, lecz wyłącznie rolę którą przyjmują w konkretnej relacji międzyludzkiej. Role - „sprawcy” i „ofiary” dokładnie pokazują kto co robi: sprawca – sprawuje przemoc, a ofiara ponosi szkody; sprawca jest w ataku, a ofiara w obronie. Doświadczenie przemocy jest problemem wieloaspektowym i rozpatrywać go można z różnych perspektyw: psychologicznej, społecznej, prawnej, medycznej, moralnej. Istotne jest interdyscyplinarne, kompleksowe podejście, umożliwiające uruchomienie działań będących odpowiedzią na zdiagnozowane potrzeby w każdym z wymienionych obszarów.

Przemoc w rodzinie dotyka ludzi niezależnie od miejsca zamieszkania, statusu społecznego, wykształcenia, wieku czy płci, dlatego należy wypracować uniwersalne standardy wsparcia osób doświadczających przemocy, które będą spójne z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014- 2020. Przedmiotowy dokument jest kontynuacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016, przyjętego Uchwałą Nr XII/89/2011 Rady Miejskiej w Nowej Dębie z dnia 28 września 2011 r., który następnie został wdrożony i realizowany przez podmioty zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na terenie Gminy.

Celem strategicznym Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar i świadków przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy. Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie oraz edukację i profilaktykę mieszkańców.

I. PRZEMOC W RODZINIE - PODSTAWY TEORETYCZNE

Rodzina stanowi podstawową grupę społeczną występującą we wszystkich historycznie znanych typach kultur i społeczeństw. Oparta jest na więziach naturalnych, biologicznych. Stanowi najmniejszą, a zarazem podstawową komórkę społeczną, w której zachodzą procesy socjalizacji i kształtowania ról społecznych. Podlega i podlegała ewolucji w zmieniającej się rzeczywistości. Nigdy nie była formą statyczną. Zmieniała się równoległe ze zmieniającym się światem i społeczeństwem.

Zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie *„Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*. Inaczej mówiąc przemoc jest: intencjonalna, narusza prawa i dobra osobiste drugiego człowieka, utrudnia samoobronę z uwagi na wyraźną asymetrię sił, powoduje szkody fizyczne i psychiczne – cierpienie i ból.

Definicja przemocy zawiera cztery podstawowe kryteria, na podstawie których, najczęściej rozpoznaje się przemoc w rodzinie są to:

- **intencjonalność** - jest zamierzonym działaniem, ukierunkowanym na ofiarę i ma na celu kontrolowanie jej i podporządkowanie; zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu,
- **dysproporcja sił** - brak równowagi sił w rodzinie - jedna osoba jest zdecydowanie silniejsza od pozostałych osób i mając tego świadomość wykorzystuje swoją przewagę,
- **naruszanie godności i praw** - osoba stosująca przemoc narusza godność innych osób, poprzez np. poniżanie, wyśmiewanie, ośmieszanie,
- **powodowanie cierpienia i szkód** - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem wieloaspektowym. Można rozważać ją między innymi na płaszczyźnie: medycznej (skutki przemocy wobec ofiary), psychologicznej (związki między ofiarą i sprawcą przemocy, sposoby działania sprawców i ofiar), prawnej (zagadnienia karalności sprawców przemocy w rodzinie), społecznej (społeczne skutki przemocy w rodzinie) i instytucjonalnej (działanie instytucji stykających się z przemocą w rodzinie).

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów:

- **przemoc fizyczna** – w swej czynnej postaci przybiera działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie, np. popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, duszenie, oblewanie wrzątkiem lub substancjami żrącymi, użycie broni. Forma bierna przemocy fizycznej przejawia się w zakazach mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych lub zamknięciu osoby doznającej przemocy w areszcie domowym,
- **przemoc psychiczna** – to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby, wykorzystujące różnorodne mechanizmy psychologiczne, np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągła krytyka, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, szantażowanie, odmawianie pożywienia, zmuszanie do wykonywania upokarzających czynności, sprowadzanie do domu osób nieakceptowanych przez domowników. Przemoc psychiczna może polegać również na niszczeniu przedmiotów mających wartość dla osoby poniżanej, zmuszaniu jej do opuszczania domu itp. Przemoc psychiczna nie pozostawia śladów widocznych „gołym okiem”, nie ma dla niej skali aby można było ustalić rozmiar krzywdzenia psychicznego,
- **przemoc seksualna** – to zmuszenie osoby (ofiary) do aktywności seksualnej wbrew jej woli, bez pytania o jej zgodę, jak również w sytuacji gdy obawia się odmówić sprawcy. Przymus polega na bezpośrednim użyciu siły fizycznej przez sprawcę, na groźbach użycia siły lub emocjonalnym szantażu. W przypadku dzieci częściej używa się określenia dziecko wykorzystywane seksualnie. Dziecko wykorzystywane seksualnie to każda jednostka ludzka w wieku bezwzględnej ochrony, którą osoba dojrzała seksualnie naraża na jakąkolwiek aktywność natury seksualnej, której intencją jest seksualne zaspokojenie osoby dorosłej. W Polsce określono ten wiek na 15 lat. Oznacza to, że każdy kontakt o charakterze seksualnym osoby dorosłej z osobą poniżej 15 roku życia jest wykorzystaniem seksualnym, nawet, jeśli dziecko wyraziło zgodę na kontakt seksualny,
- **przemoc ekonomiczna** – działanie mające na celu doprowadzenie do całkowitego uzależnienia finansowego ofiary od sprawcy. Przykładem przemocy ekonomicznej jest odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie ofierze podjęcia pracy, niezaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych rodzinie, okradanie, zmuszanie do zaciągania kredytów bądź pożyczek wbrew woli, np. współmałżonka,

- **zaniedbanie** – zjawisko społeczne, które odnosi się w szczególności do relacji opartej na zależności w szczególności: rodzic - dziecko, opiekun – osoba nieporadna (z uwagi na wiek lub niepełnosprawność). Charakteryzuje je niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizjologicznych i emocjonalnych osoby zależnej oraz brak zapewnienia właściwej uwagi, troski, opieki ze strony osób najbliższych.

Rodzaje przemocy: fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna mogą się przenikać, ale każda może też występować osobno. Osoby dotknięte przemocą w rodzinie często doświadczają kilku jej form jednocześnie, przemoc w rodzinie najczęściej nie jest jednorazowym zdarzeniem zazwyczaj, jeżeli ktoś raz zastosował przemoc wobec bliskich osób, może zastosować ją po raz kolejny; osoby zajmujące się zawodowo przemocą w rodzinie obserwują, że przemoc powtarza się w charakterystycznym schemacie zwanym cyklem przemocy.

Wyróżnia się następujące etapy cyklu przemocowego:

- **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, charakteryzuje się on wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych.,

- **faza ostrej przemocy** – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji na ofierze. W tej fazie najczęściej dochodzi do interwencji, ofiary pod wpływem silnych emocji spowodowanych doznana krzywdą decydują się wezwać pomoc, złożyć zawiadomienie na policję, podjąć inne działania,

- **faza miodowego miesiąca** – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, miłości. Sprawca obiecuje poprawę, deklaruje, że nigdy się to nie powtórzy, jest miły i troskliwy. Ofiara wbrew zdrowemu rozsądkowi i wcześniejszym doświadczeniom wierzy sprawcy, ponieważ pragnie by to była prawda. W tej fazie wycofuje się z wcześniej podjętych działań, rezygnuje z pomocy, wycofuje skargi. Stopniowo sprawca przestaje być miły, napięcie ponownie narasta i faza kończy się nawrotem przemocy spowodowanym wzrostem napięcia.

Wraz z upływem czasu faza miodowego miesiąca ulega skróceniu, a akty przemocy stają się coraz bardziej brutalne i niebezpieczne dla ofiary.

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Nie zwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

II. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE PRAWA

2.1. Przegląd wybranych międzynarodowych i krajowych aktów prawnych dotyczących przemocy w rodzinie

Przemoc ujmowana w kontekście łamania prawa człowieka jest zabroniona i jako ważny problem społeczny znalazła swe odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych i krajowych.

Dokumenty międzynarodowe:

- Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ - deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 20 grudnia 1993r.

- Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie eliminacji przemocy domowej wobec kobiet z 22 grudnia 2003r.,
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 7 grudnia 2000r.,
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 20 listopada 1989r.
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie eliminacji przemocy wobec kobiet z 26 listopada 2009r. ,
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet z 9 maja 2006r.,
- Program Unii Europejskiej „Zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz ochrona ofiar i grup ryzyka – Daphne III na lata 2007 – 2013”.

Prawo polskie wobec problemu przemocy w rodzinie:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- Ustawa z dnia 29 lipca z 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”,
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno- edukacyjne,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks Karny,
- Ustawa z dnia 25 luty 1964r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy,
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego,
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Program jest spójny z:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014- 2020,
- Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014- 2020,
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowa Dęba na lata 2014- 2020.

2.2. Obowiązki organów administracji rządowej i samorządowej w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;

- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Do zadań powiatu należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

III. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

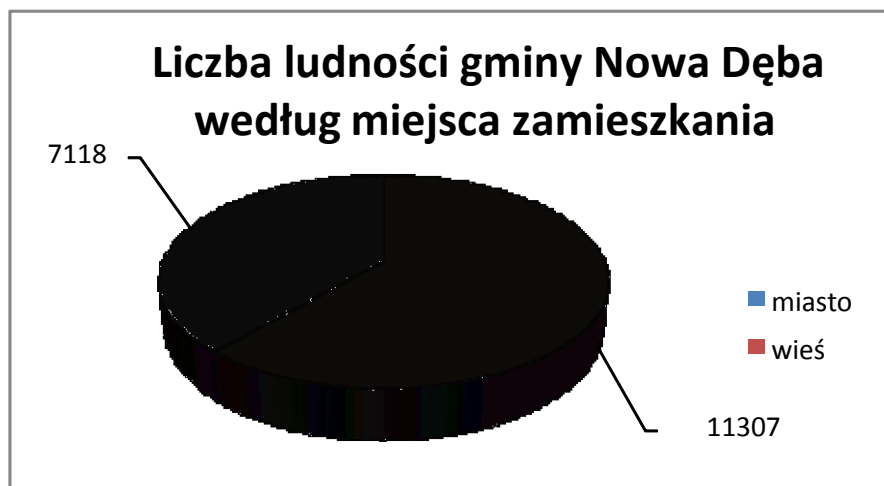
3.1 Ogólna charakterystyka problemów społecznych w Gminie Nowa Dęba

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Gminę Nowa Dęba tworzą miasto Nowa Dęba oraz wsie: Alfredówka z osiedlem Buda Stalowska, Chmielów, Cygany, Jadachy, Rozalin, Tarnowska Wola. Miasto i gmina Nowa Dęba położone są w południowo-wschodniej części kraju, na obszarze województwa podkarpackiego. Gmina położona jest w północnej części województwa podkarpackiego i należy do powiatu tarnobrzeskiego.

Powierzchnia miasta i gminy wynosi 143 km², w tym 16,7 km² zajmuje miasto i 126,3 km² - 6 wsi. Gminę zamieszkuje 18 425 mieszkańców, w tym 11 307 w mieście i 7 118 na wsi. Dominującą grupę wiekową stanowią osoby w wieku produkcyjnym: 20- 60 lat kobiety oraz 20- 65 lat mężczyźni.

Wykres 1. Liczba ludności gminy Nowa Dęba stan na dzień 31.12.2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności gminy Nowa Dęba za rok 2016 r.

Tabela 1. Struktura ludności według płci i miejsca zamieszkania

Płeć	Miejsce zamieszkania	
	Miasto	Wieś
Kobiety	5904	3632
Mężczyźni	5403	3486
Razem	11307	7118

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności gminy Nowa Dęba za rok 2016 r.

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Nowa Dęba realizuje Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jednym z celów strategicznych ośrodka jest zapewnienie warunków i tworzenie potencjału dla rozwiązywania problemów z zakresu pomocy społecznej. Cel ten obejmuje działania na rzecz zapobiegania marginalizacji wszystkich grup społecznych, pomoc osobom dotkniętym wykluczeniem społecznym, patologiami społecznymi i innymi zjawiskami społecznymi, uwzględniającymi wszelkie pojawiające się zmiany w strukturze społeczno-gospodarczej społeczeństwa. Większość zadań związanych z realizacją powyższych celów spoczywa na Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Jednym z zadań ośrodka pomocy jest tworzenie warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dziećmi. Realizuje je między innymi poprzez budowanie efektywnego systemu wsparcia dla rodzin, w tym rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

Tabela 2. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z podziałem na kategorie problemowe

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin 2014	Liczba rodzin 2015	Liczba rodzin 2016
Ubóstwo	316	290	252
Potrzeba ochrony macierzyństwa	65	59	53
Bezrobocie	416	378	341
Niepełnosprawność	397	339	326
Długotrwała choroba	562	481	453
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	152	144	119
w tym: rodziny niepełne	86	82	69
rodziny wielodzietne	59	63	54
Alkoholizm	88	77	73
Przemoc w rodzinie	15	21	10
Narkomania	5	4	2
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	12	8	6
Zdarzenie losowe	8	6	0
Bezdomność	11	12	13

Źródło: sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Dębie

Najczęstszą przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, jak wynika z powyższej tabeli jest długotrwała choroba, niepełnosprawność i ubóstwo. Przemoc w rodzinie stanowi również przesłankę do uzyskania wsparcia z tego systemu, stanowi jednak niewielki udział procentowy wśród przyczyn przyznawania wszystkich świadczeń.

3.2 Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie w Gminie Nowa Dęba

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Nowa Dęba realizowane są poprzez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie powołany zarządzeniem burmistrza, zgodnie z Uchwałą Nr VII/50/2011 Rady Miejskiej w Nowej Dębie z dnia 23.03.2011r. w sprawie trybu i sposobu powoływania oraz odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, Sądu, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. Zadaniem Zespołu jest realizowanie działań określonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, integrowanie i koordynowanie działań w/w podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest procesem trudnym do zdiagnozowania. Osoby doznające przemocy niechętnie zgłaszają istnienie tego problemu, a świadkowie sporadycznie reagują na to co się wokół nich dzieje. Na terenie gminy Nowa Dęba problem przemocy występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, są to zarówno rodziny z dziećmi jak i małżeństwa bezdzietne. W większości przypadków występowaniu przemocy towarzyszy problem alkoholowy. Przemoc jest związana z nietrzeźwością sprawców, ale alkohol nie powinien być obarczony bezpośrednią i wyłączną odpowiedzialnością za przemoc. Osłabia racjonalną kontrolę nad zachowaniem i nasila gotowość do reagowania złością oraz przyczynia się do zwiększenia ilości niepowodzeń życiowych stanowiących źródła stresu i frustracji. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia jednak z odpowiedzialności za przemoc. W związku ze stwierdzonym problemem alkoholowym, któregoś z członków rodziny do Miejsko – Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowej Dębie co roku wpływa kilkanaście wniosków, w celu ustalenia potrzeby podjęcia przez w/w osoby specjalistycznego leczenia

Tabela 3. Liczba wniosków, które wpłynęły do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2014- 2016

Rok	Liczba wniosków dotyczących skierowania do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2014	22
2015	22
2016	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W ostatnich latach na terenie gminy Nowa Dęba obserwujemy wyraźny wzrost wykrywalności zjawiska przemocy w rodzinie. W dalszym ciągu problem przemocy w rodzinie stanowi swego rodzaju tabu, o którym się nie rozmawia, którego się nie dostrzega. Niechęć do zgłaszania aktów przemocy wynika w dużej mierze zarówno z lęku jak i poczucia bezsilności osób doświadczających przemocy oraz jej świadków, którymi najczęściej są najbliżsi członkowie rodziny. Skuteczność działań pomocowych podejmowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez przedstawicieli poszczególnych służb oraz stworzenie interdyscyplinarnego systemu wsparcia jest widoczna, a odzwierciedla to liczba uruchamianych w ostatnich latach procedur „Niebieskiej Karty”.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieska Karta” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. W okresie od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2016 r. w Gminie Nowa Dęba wszczęto 85 procedur „Niebieska Karta”.

Tabela 4. Liczba wszczętych procedur „Niebieska karta” w województwie podkarpackim, powiecie tarnobrzesckim oraz gminie Nowa Dęba w latach 2014- 2016

Rok	Województwo podkarpackie	Powiat tarnobrzescki	Gmina Nowa Dęba
2014	4806	190	27
2015	4945	184	33
2016	4901	101	25

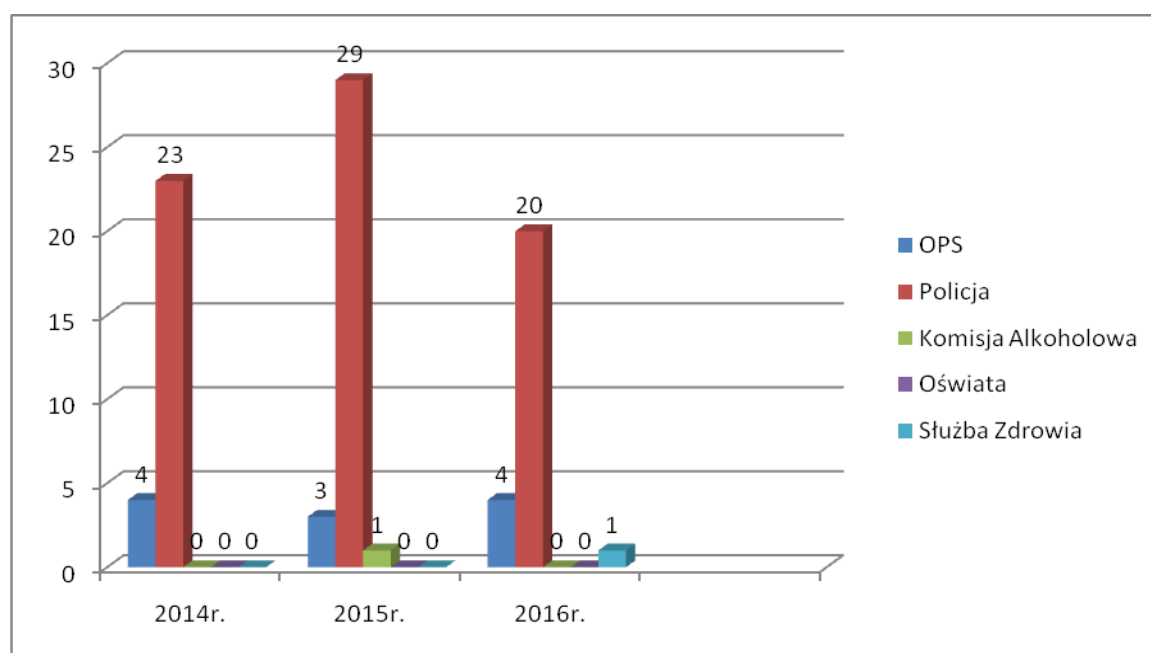
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji Wojewódzkiego, Powiatowego i Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie

Tabela 5. Liczba wszczętych procedur przez poszczególne podmioty w latach 2014 - 2016 w gminie Nowa Dęba

Podmioty wszczynające Procedurę Niebieskiej Karty	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
OPS	4	3	4
Policja	23	29	20
Komisja Alkoholowa	0	1	0
Oświata	0	0	0
Służba Zdrowia	0	0	1
Razem	27	33	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego za lata 2014 – 2016

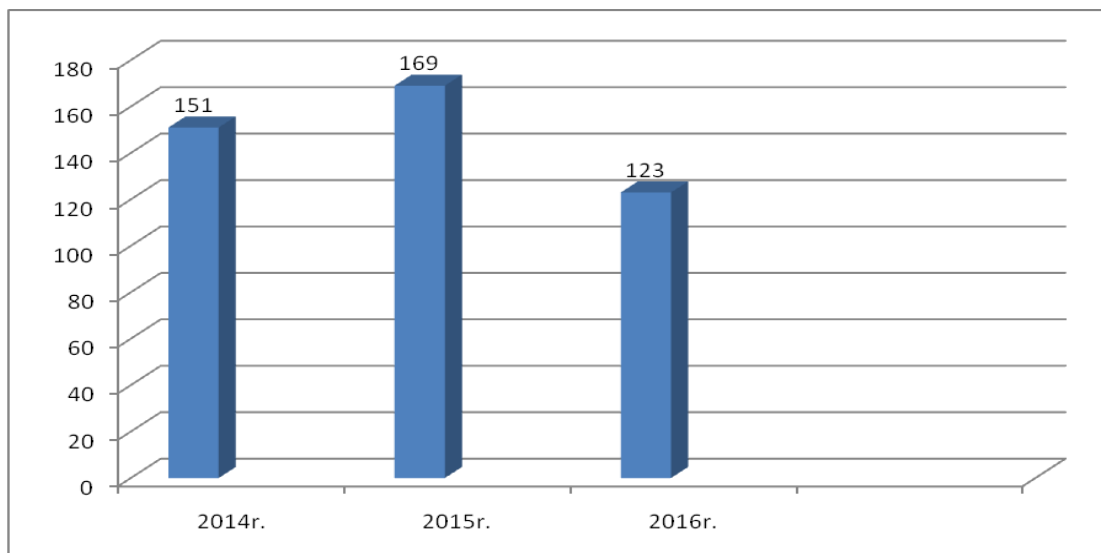
Wykres 2. Wykaz instytucji wszczynających procedurę Niebieskiej Karty w latach 2014 - 2016 na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego za lata 2014 - 2016

Analizując powyższe dane w dalszym ciągu można zaobserwować wyraźne braki w zakresie diagnozowania przemocy w rodzinie przez instytucje służby zdrowia- 1 NK oraz oświaty- 0 NK. Największa liczba sporządzonych Niebieskich Kart jest po stronie Policji, a następnie OPS- u. Wynikać to może w dużej mierze z tego, że są to tzw. służby interwencyjne, mające pierwsze kontakt z osobami doświadczającymi przemocy.

Wykres 3. Liczba interwencji domowych w latach 2014 - 2016 według danych Komisariatu Policji w Nowej Dębce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Nowej Dębce

W ostatnim roku zaobserwowano wyraźny spadek w stosunku do lat ubiegłych interwencji domowych przeprowadzonych przez Policję. Malejąca liczba interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie jest wynikiem m.in. podnoszenia świadomości społecznej ukształtowanej pod wpływem zróżnicowanych działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kolejnym działaniem podejmowanym przez Policję jest sporządzanie aktów oskarżenia z art. 207§ 1kk., który brzmi: „znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat i jest ścigane z urzędu”. W okresie od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2016 r. do Prokuratury Rejonowej w Tarnobrzegu zostało przesłanych 19 aktów oskarżenia. Najczęściej dotyczyły one fizycznego i psychicznego znęcania się nad członkiem rodziny. Postępowania w sprawie przemocy w rodzinie mogą zakończyć się skierowaniem aktu oskarżenia do sądu lub umorzeniem postępowania. Główną przyczyną umorzeń postępowań związanych z przemocą jest odmowa składania zeznań ze strony najbliższych osób, które korzystają z przysługującego im prawa wynikającego z art. 182 Kpk. Zgodnie z art. 207§ 1 kk. sąd orzeka wobec sprawców przemocy kary w różnych formach: od nadzoru kuratorskiego poprzez zawieszenie wyroku pozbawienia wolności, aż do osadzenia w zakładzie karnym.

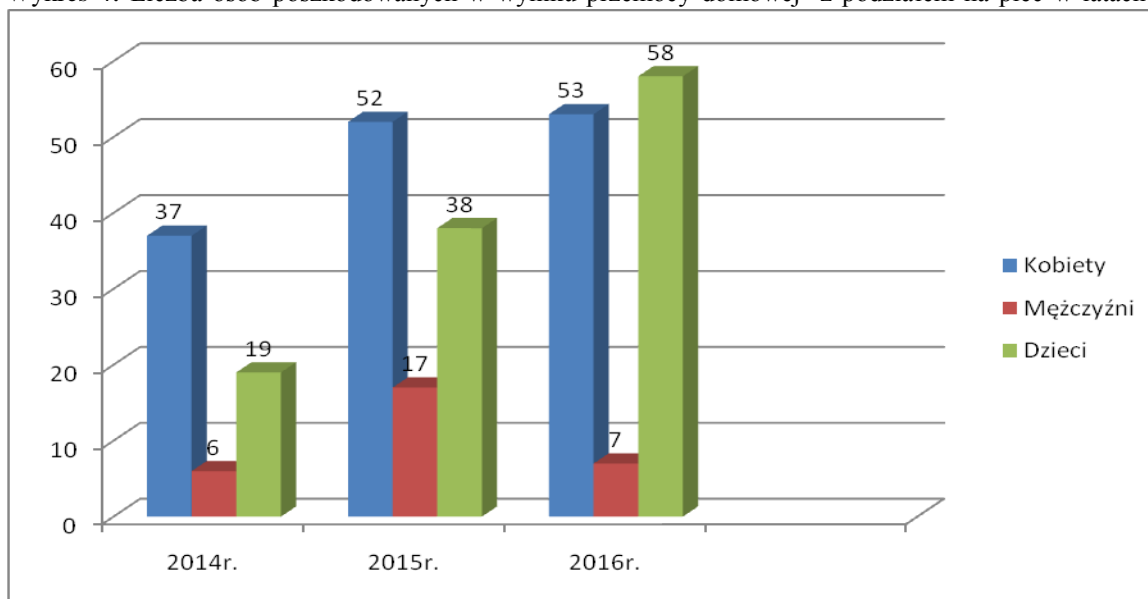
Tabela 6. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej z podziałem na płeć w latach 2014- 2016

Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Kobiety	37	52	53
Mężczyźni	6	17	7
Dzieci	19	38	58
Razem	62	107	118

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego za lata 2014 - 2016

Osobami doświadczającymi przemocy są przede wszystkim kobiety i dzieci, z natury bezbronne, stanowiące łatwy cel do ataku.

Wykres 4. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej z podziałem na płeć w latach 2014 - 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego za lata 2014- 2016

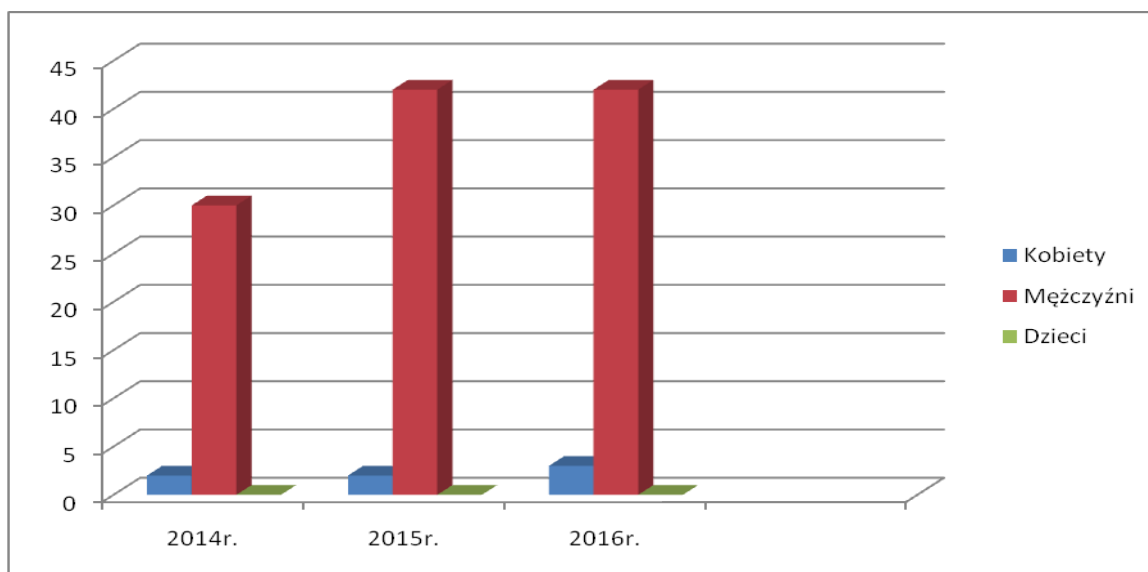
Wśród sprawców przemocy dominują osoby dorosłe - mężczyźni, zdarzają się jednak przypadki, że to kobieta jest sprawcą.

Tabela 7. Sprawcy przemocy domowej w latach 2014 - 2016

Sprawcy przemocy domowej	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Kobiety	2	2	3
Mężczyźni	30	42	42
Małoletni	0	0	0
Razem	32	44	45

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego za lata 2014- 2016

Wykres 5. Sprawcy przemocy domowej w latach 2014- 2016

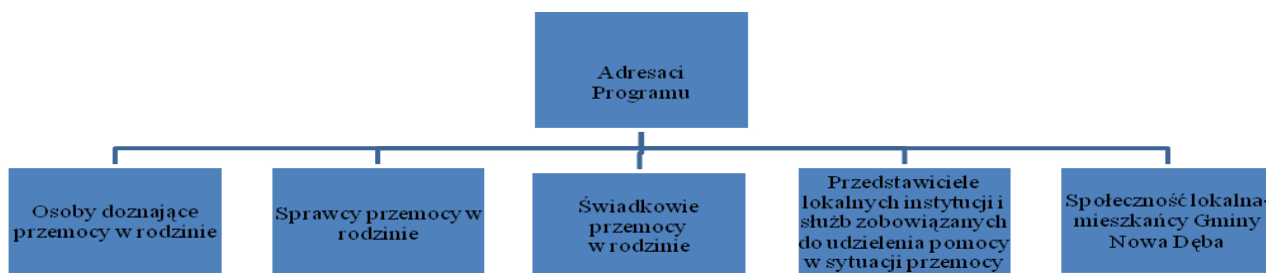
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego za lata 2014- 2016

Wzrastająca z roku na rok intensyfikacja działań służb i instytucji w ramach m.in. procedury „Niebieskie karty” spowodowała wzrost poziomu identyfikacji osób poszkodowanych w związku z przemocą w rodzinie oraz tych, które przemoc stosują. Lepsze rozpoznanie środowisk dotkniętych przemocą w rodzinie pozwala na podejmowanie kompleksowych i interdyscyplinarnych działań pomocowych.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Program kierowany jest do:

1. Osób doznających przemocy w rodzinie, w tym:
 - 1) dzieci,
 - 2) współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
 - 3) osób starszych,
 - 4) osób niepełnosprawnych,
2. Sprawców przemocy w rodzinie.
3. Świadców przemocy w rodzinie.
4. Przedstawicieli lokalnych instytucji i służb zobowiązanych do udzielenia pomocy w sytuacji przemocy.
5. Społeczności lokalnej- mieszkańców Gminy Nowa Dęba.

V. CELE PROGRAMU

Cel główny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków jej stosowania.

Cele szczegółowe Programu:

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie i kreowanie postaw wolnych od przemocy.
2. Zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i skutecznej pomocy.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Podnoszenie poziomu kompetencji zawodowych przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.

ZADANIA DO REALIZACJI

Cel I. Podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie i kreowanie postaw wolnych od przemocy.

Zadanie 1. Podnoszenie wiedzy i świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie:

Działania:

- 1) rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (broszur, ulotek, plakatów itp.) wskazujących negatywne skutki zjawiska przemocy w rodzinie, promujących metody wychowawcze bez użycia przemocy i stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez rodziców i opiekunów, uczących właściwego zachowania się świadków przemocy w razie dostrzeżenia aktów przemocy,
- 2) edukowanie mieszkańców gminy na temat form przemocy oraz grup zagrożonych przemocą (osoby starsze, niepełnosprawne i dzieci)- organizowanie spotkań i konferencji,
- 3) opracowanie i wydanie informatora z wykazem instytucji udzielających pomocy i wsparcia osobom uwikłanym w zjawisko przemocy w rodzinie na terenie gminy i powiatu,
- 4) umieszczanie informacji na stronach internetowych UMiG Nowa Dęba i MGOPS Nowa Dęba,
- 5) informowanie lokalnych mediów o podejmowanych działaniach wynikających z realizacji Programu,
- 6) opracowanie lokalnej diagnozy dotyczącej skali zjawiska przemocy w rodzinie, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba lokalnych kampanii
- liczba spotkań edukacyjnych i konferencji
- liczba opracowanych materiałów i dystrybuowanych ulotek
- liczba informacji medialnych
- liczba opracowanych diagnoz

Zadanie 2. Promowanie zachowań nieagresywnych i społecznie pożądanых wśród dzieci i młodzieży:

Działania:

- 1) wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu, sprzyjających nieagresywnym zachowaniom,
- 2) edukacja dzieci i młodzieży w zakresie psychologii konfliktów oraz sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją,
- 3) organizowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu (działalność świetlic itp.)

Wskaźniki:

- liczba imprez okolicznościowych promujących alternatywne formy spędzania wolnego czasu
- liczba spotkań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży
- liczba uczestników zajęć świetlicowych

Cel II. Zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i skutecznej pomocy.

Zadanie 1. Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych oraz świadkom przemocy.

Działania:

- 1) objęcie jak największej liczby osób poradnictwem medycznym, psychologicznym, pedagogicznym, rodzinnym, prawnym, socjalnym, popularyzacja tych form pomocy,
- 2) funkcjonowanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

- 3) wsparcie materialne,
- 4) praca socjalna z osobami doznającymi przemocy,
- 5) interwencja kryzysowa świadczona ambulatoryjnie i środowiskowo, szczególnie w środowiskach osób starszych i niepełnosprawnych, których stan zdrowia ogranicza możliwości korzystania z pomocy ambulatoryjnej,
- 6) realizacja procedury „Niebieska Karta”,
- 7) kierowanie osób doświadczających przemocy do grup wsparcia.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych poradnictwem psychologicznym, prawnym, medycznym, pedagogicznym, rodzinnym i socjalnym
- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego
- liczba osób objętych pomocą materialną
- liczba przeprowadzonych interwencji
- liczba wszczętych procedur „Niebieska karta”
- liczba osób skierowanych do grup wsparcia

Zadanie 2. *Ochrona przed dalszym krzywdzeniem przez sprawcę.*

Działania:

- 1) stosowanie istniejących rozwiązań prawnych mających na celu odseparowanie sprawcy przemocy od ofiary (zakaz kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną, tymczasowe aresztowanie, nakaz opuszczenia mieszkania, odwiezienie do Izby Wytrzeźwień, orzeczenie eksmisji).
- 2) współpraca z instytucjami zapewniającymi schronienie ofiarom przemocy domowej

Wskaźniki:

- liczba zastosowanych środków zapobiegawczych
- liczba złożonych do sądu wniosków o zastosowanie środków zapobiegawczych
- liczba osób skierowanych do ośrodków udzielających całodobowego schronienia

Cel III. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadanie - Podejmowanie działań korekcyjno- edukacyjnych skierowanych do sprawców przemocy domowej.

Działania:

- 1) realizacja programu korekcyjno- edukacyjnego dla sprawców przemocy,
- 2) edukacja osób uzależnionych i współuzależnionych,
- 3) spotkania edukacyjno- socjalizujące dla młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych,
- 4) podejmowanie działań wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Wskaźniki:

- liczba uruchomionych programów korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy
- liczba osób skierowanych do udziału w programie korekcyjno- edukacyjnym
- liczba spotkań edukacyjnych
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska karta- D”
- liczba sprawców, którzy podjęli leczenie odwykowe

Cel IV. Podnoszenie poziomu kompetencji zawodowych przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.

Zadanie - Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Działania:

- 1) organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w celu podniesienia umiejętności pracy z klientem i lepszego radzenia sobie ze stresem,
- 2) systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury „Niebieska karta” i prowadzenia interwencji kryzysowej

Wskaźniki:

- liczba szkoleń interdyscyplinarnych
- liczba uczestników szkoleń

VI. REALIZATORZY PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017- 2021 będzie realizowany przez instytucje i organizacje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1) Urząd Miasta i Gminy Nowa Dęba
- 2) Miejsko- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 3) Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- 4) Sąd Rejonowy
- 5) Prokuratura
- 6) Straż Miejska
- 7) Policja
- 8) placówki oświatowe
- 9) placówki służby zdrowia
- 10) organizacje pozarządowe działające na rzecz rodziny
- 11) społeczność lokalna

VII. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

Zakłada się, że „Gminny Program Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017- 2021” będzie miał charakter interdyscyplinarny i realizowany będzie przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i ograniczania przemocy w rodzinie.

Ze względu na interdyscyplinarny charakter programu cele realizowane będą w formie pracy ciągłej przez okres czterech lat.

Działania będą miały charakter:

1. Profilaktyczny- promowanie, propagowanie zachowań alternatywnych wobec przemocy.
2. Edukacyjny- upowszechnianie wiedzy na temat przemocy i jej negatywnych skutków, kształtowanie właściwych postaw, w tym braku akceptacji dla przemocy.
3. Pomocowy- specjalistyczne poradnictwo, działania profilaktyczno- terapeutyczne, korekcyjno- edukacyjne, informowanie o miejscach i możliwościach udzielania pomocy.
4. Wspierający- wsparcie merytoryczne i praktyczne służb pomocowych, wzmacnianie i aktywizowanie instytucji i organizacji.

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

1. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Udzielanie profesjonalnej pomocy osobom doznającym przemocy.
3. Usprawnienie systemu oddziaływań na osoby stosujące przemoc domową.
4. Zwiększenie świadomości wśród lokalnej społeczności na temat skutków stosowania przemocy w rodzinie oraz możliwości uzyskania profesjonalnej pomocy.
5. Zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.
6. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.

IX. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie” będą środki budżetu gminy Nowa Dęba zapisane w budżecie Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Miejsko – Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ponieważ przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest zadaniem własnym gminy na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

X. MONITOROWANIE

Monitorowanie przebiegu realizacji Programu będzie odbywać się w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Kierownik MGOPS w ramach corocznie przedstawianego Radzie Miejskiej sprawozdania z działalności jednostki, przedłoży również raport z realizacji Programu.

ZAKOŃCZENIE

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Nowa Dęba będzie realizowany na wielu płaszczyznach, we wszystkich instytucjach i organizacjach zobligowanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie. Zakłada się, że przyczyni się do zbudowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz skuteczniejszego diagnozowania tego problemu, co w konsekwencji doprowadzi do ograniczenia zjawiska przemocy oraz innych towarzyszących mu patologicznych zjawisk.